

ARNOŠT WAHLA

100 ROČNÍKŮ SBORNÍKU ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI

A. Wahla: *Journal of the Czech Geographic Society: Tradition of One Hundred Years.* – Geografie-Sborník ČGS, 101, 1, pp. 10 – 12 (1996). – The article deals with one hundred years anniversary of the earliest Czech geographic journal – Journal of the Czech Geographic Society. The very first issue was published in November 1894. Title of the journal has changed over the years depending on the political and social situation. The internal structure of Journal of the Czech Geographic Society is explained and names of the most important contributors are listed. Geographers who worked in the editorial board ten years or more are also mentioned.

KEY WORDS: Czech Geographic Society – Journal of the Czech Geographic Society.

Geografické společnosti, sdružující geografy a učitele geografie, začaly vznikat po vzoru francouzských geografů po roce 1821. České země, které byly součástí Rakouského císařství a Rakouska-Uherska, dospěly ke vzniku geografické společnosti s poměrně velkým časovým odstupem za rakouskými (Videň 1856) a uherskými geografy (Budapešť 1872). Inspirací se pro české geografy staly i Mezinárodní geografické kongresy (v letech 1871 – 1891). Zavedení výuky geografie v některých středních školách (1810) a na základních školách (po roce 1867), vydávání učebnic geografie pro tyto školy (první naše učebnice vyšla v roce 1882) rozvinulo zájem o geografii. Ve školách začali učit učitelé geografie a to vše vytvořilo příznivé podmínky jak pro vznik geografické společnosti, tak i pro vydávání geografického časopisu.

Šest měsíců po vzniku České společnosti zeměvědné a deset dní po její první valné hromadě vyšlo 1. listopadu 1894 první číslo Sborníku České společnosti zeměvědné, kterým bylo zahájeno pravidelné vydávání geografického informačního zdroje s poměrně širokým čtenářským dosahem.

Název Sborníku v průběhu století vždy odrážel situaci politickou i společenskou. Časopis byl vydáván za Rakouska-Uherska, za samostatného Československa, za německé okupace, za poválečných republik i za České republiky. V názvech se střídala označení Společnosti Česká, Československá. V prvních 26 ročnících se používalo názvu Zeměvědná, následně pak Zeměpisná a Geografická. Sborník po celou dobu své existence byl vždy časopisem Společnosti. Od 58. ročníku (1950) byl časopis vydáván pod patronací ČSAV, protože i Společnost působila v rámci svazku s ČSAV.

Sborník se stal informátorem členů Společnosti a geografů o aktivitách Společnosti. V prvním čísle bylo publikováno Oslovení předsedy Společnosti J. Woldřicha na první valné hromadě dne 20. října 1894. Ve Sborníku byly publikovány Stanovy, seznamy členů, zprávy o valných hromadách a sjezdech, o přednáškách, soutěžích, o knihovně Společnosti, o osobních výročích i zprávy o úmrtích geografů. Redakce dlouhá léta používala ve vnitřní struktuře časopisu výraz „Obraz vědecký“. Tento obraz tvořily vždy nejrozsáhlejší a nejvýznamnější příspěvky (přednášky, rozpravy, sdělení o výzkumu, expe-

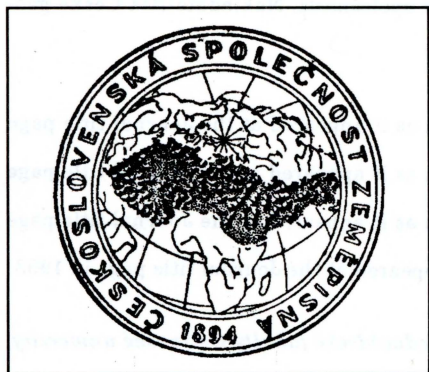
Tab.1 Změny názvu Sborníku České geografické společnosti

Ročník	Roky	Sborník
1.– 26.	1895-1920	České společnosti zeměvědné
27.– 45.	1921-1939	Československé společnosti zeměpisné
46.– 49.	1940-1944	České společnosti zeměpisné
50.– 83.	1945-1978	Československé společnosti zeměpisné
84.– 96.	1979-1991	Československé geografické společnosti
97.– 100.	1992-1995	České geografické společnosti

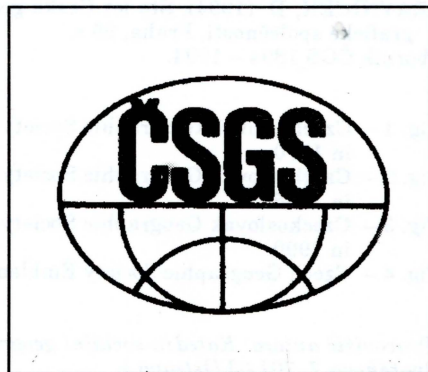
dicích, o směrech rozvoje světové geografie, o účasti našich geografů na světových kongresech apod.). Časopis věnoval pozornost světovým geografům a kartografům (např. F. Nansen, G. Mercator). Přes 40 % obsahu časopisu bylo věnováno regionální geografii. Kolem 30 % obsahu tvořily informace z různých geografických disciplín s výraznou dominancí příspěvků fyzicko-geografických. Přiměřená pozornost byla věnována kartografii, geologii, historii geografie a geografickému vzdělávání. Každé číslo Sborníku obsahovalo informace o literatuře (geografické, kartografické, geologické). Bylo publikováno přes 1 500 recenzí. Mimořádným dílem byla věnována rozsáhlejší a opakovaná pozornost (např. národnímu Atlasu RCS v roce 1935). Recenze se týkaly domácí i zahraniční knižní a mapové produkce. Tato rubrika plnila vždy významnou součást časopisu, protože čtenářům přibližovala evropskou a světovou geografii, její zaměření a myšlení. Do Sborníku byly příležitostně zařazovány přílohy (plány, mapy, fotografie, statistické tabulky), které se vážaly k daným příspěvkům.

Pro Společnost i pro Sborník byl významný rok 1930 (36. ročník). V tomto roce se uskutečnil v Brně v zeměpisném ústavu Masarykovy univerzity první sjezd, který byl nazván Sjezdem československých geografů. V době německé okupace vycházel Sborník v menším stránkovém rozsahu (4 ročníky s 524 stranami). Časopis s výjimkou německého podtitulu byl tištěn zcela v češtině.

V průběhu 100 let přispělo do časopisu přes 1 000 přispěvatelů, jejichž informace představují přes 15 000 stran textu. Připomeňme si jména těch geografů, kteří nejrozsáhleji přispěli do obsahu Sborníku: J. Daneš, J. Demek, V. Dědina, E. Fait, V. Häufler, L. Honzl, R. Kettner, F. Koláček, J. Korčák, J. Král, J. Krejčí, K. Kuchař, J. Moschelesová, L. Mištera, S. Nikolau,

Obr. 1 – Znak Československé společnosti zeměpisné z titulní strany Sborníku ČGS v roce 1970

Obr. 2 – Znak Československé geografické společnosti z titulní strany Sborníku ČGS v roce 1985

Obr. 3 – Znak Československé geografické společnosti z titulní strany Sborníku ČGS v roce 1990

Obr. 4 – Znak České geografické společnosti z titulní strany Sborníku ČGS v roce 1993

R. Netopil, V. J. Novák, C. Purkyně, F. Říkovský, J. Stěhule, D. Trávníček, K. Urban, F. Vitásek, C. Votrubec, J. Woldřich. Z dlouhého seznamu geografů, kteří se podíleli na práci redakční rady, připomeňme ty, kteří pracovali více než jedno desetiletí: J. Janeš, J. Demek, V. Gardavský, V. Häufler, M. Holeček, B. Horák, J. Hromádka, V. Král, J. Krejčí, F. Koláček, K. Kuchař, J. Kinský, J. Metelka, L. Mištera, L. Mucha, C. Purkyně, J. Rubín, M. Strída.

Sborník byl a je vyměňován za zahraniční geografické časopisy (v roce 1930 – 87 výměn, v roce 1957 – 32 výměn, v roce 1995 – 102 výměny). V roce 1957 byl vydán Rejstřík za 50 let (1895 – 1945) v rozsahu 306 stran, který zpracovává obsah těchto ročníků a přináší přehled autorů. Zpracování ročníků 51 – 100 je závažný úkol ČGS, který čeká na splnění.

Dosavadních 100 ročníků splnilo své poslání. Přejme tomuto nejstaršímu českému geografickému časopisu úspěch a dobrou budoucnost ve prospěch české geografie a českých geografů.

Literatura:

TRÁVNÍČEK, D. (1994): Sto let České geografické společnosti. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha, 95 s.
Sborník ČGS 1894 – 1994.

Fig. 1 – Czechoslovak Geographic Society Emblem as it appeared at the Journal title page in 1970

Fig. 2 – Czechoslovak Geographic Society Emblem as it appeared at the Journal title page in 1985

Fig. 3 – Czechoslovak Geographic Society Emblem as it appeared at the Journal title page in 1990

Fig. 4 – Czech Geographic Society Emblem as it appeared at the Journal title page in 1993

(Pracoviště autora: Katedra sociální geografie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity, Dvořákova 7, 701 03 Ostrava.)

Do redakce došlo 5.1.1996

Lektorovali Václav Gardavský a Bohumír Janský